

Complexnummer: 512219

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Landfort

Aantal complexonderdelen

6

Monumentnummers van complexonderdelen

512220, 512223, 512224, 512225,
512226, 512227

Woonplaats

Megchelen

Gemeente

Oude IJsselstreek

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Landfortseweg 4, 7078 BT Megchelen

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

In structuur en deels in detail gaaf bewaarde buitenplaats met HOOFDGEBOUW (1), HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (2), TOEGANGSBRUG (3), DUIVENTOREN (4), TUINMUUR MET KAS EN VERANDA (5), BRUG (6).

In de uiterste hoek van Gelderland tegen de Duitse grens en aan de Oude IJssel ligt de historische buitenplaats Landfort, die voor het eerst in 1434 onder de naam 'Lanckvoort' werd vermeld. Volgens een verkoopadvertentie uit 1610 bestond het goed uit 'sijn huijs ende hoofstadt, graften, wallen, bomgaert ende hoven'. Het zeventiende-eeuwse blokvormige huis bezat hoektorens, zoals te zien is op de tekening van Abraham de Laan uit 1731. In de zeventiende en achttiende eeuw werd de aanleg uitgebreid en verrijkt, blijkens een verkoopadvertentie uit 1792 waarin het herenhuis 'leggende rondom in gragten, voorts schuuren, stallingen, koetshuis en oranjerie, hoven, boomgaarden, cingels, vyvers, allees, opgaande boomen, slinger, sterre en hakhouts-bossen' staan vermeld. Hieruit blijkt dat er naast een formele aanleg ook een eerste aanzet tot een aanleg in landschapsstijl aanwezig was, die waarschijnlijk onder het beheer van de toenmalige eigenaren C.G. van Spaen en A.G. van Tengenagell tussen 1783 en 1790 tot stand gekomen is. In een advertentie van 1800 worden ook 'een duivenvlucht en menagerie, ophaalbruggen en schoone wandelingen' genoemd. Na verschillende malen in andere handen te zijn overgegaan, kocht in 1823 dr. Johann Albert Luyken (medicus en botanicus) het goed voor zijn zuster Christina Margeretha, weduwe van B.H.D. Waltmann. In 1834 ging Luyken zelf op Landfort wonen. Een plaatselijke architect, J.T. Übbing

uit Anholt, kreeg direct in het jaar van de aankoop de opdracht om de buitenplaats op te knappen. Het huis werd, met behoud van de oude kern, verbouwd in historiserende Duitse barokstijl en met twee kwartronde vleugels uitgebreid. Ook de parkaanleg werd onder handen genomen, zo is op twee opmetingstekeningen van Ubbing uit 1823 en 1825 te zien dat de aanleg op enkele onderdelen in vroege landschapsstijl is gewijzigd. De kaart uit 1825 toont het reeds verbouwde huis en de duiventoren gelegen op een eiland omgeven door een singel, haaks georiënteerd op de rechte oprijlaan (zw-no). Het terrein binnen de singel is sterk verlandschappelijk met kronkelende paden en middels een slingerpad verbonden met het in de verkoopadvertentie uit 1792 genoemde slingerbosje ('Schipbosch') in de zuidoosthoek. Het rechthoekige stramien van akkers en weilanden aan weerszijden van de oprijlaan met een sterrenbos en een geometrisch deel met visvijver is in deze fase niet verlandschappelijk. Kort na deze aanleg is het park integraal door de tuinarchitect J.D. Zocher jr. in landschapsstijl veranderd, waarvan een ontwerp tekening bewaard is gebleven. Deze structuur is thans nog gaaf aanwezig. Het harmonieuze karakter van de aanleg wordt bewerkstelligd door vloeiend verlopende gebogen lijnen, die de akkers, weilanden en bospartijen tot één geheel samenvoegen. De singel is in golvende lijnen vergraven en de oorspronkelijke oprijlaan is met een flauw verlopende bocht in westelijke richting verlegd. Nieuwe landschapselementen zijn het ovale grafeiland ten zuiden van de oprijlaan en het parkbos langs de zuidrand. Tevens is aan de noordzijde een nieuwe toegang over de oude IJssel gerealiseerd, aansluitend op de weg Anholt en Gendingen. Naast de reeds genoemde ontwerp tekeningen zijn er tevens negentiende-eeuwse ontwerpen bewaard gebleven van het huis, duiventoren, twee bruggen, koetshuis, botenhuis en hek. Uit briefwisseling is bekend dat L.P. Zocher enkele ontwerpen heeft gemaakt. Door bombardementen in de Tweede Wereldoorlog is het koetshuis afgebrand en het huis zwaar beschadigd. Nadat het goed in 1970 in bezit van 'Het Geldersch Landschap' kwam, is tussen 1976-1977 het park enigszins hersteld (aanplant bomen, schoonmaak grachten en uitgraven visvijver) en is in 1980 het casco van het huis gerestaureerd onder supervisie van de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen. Sinds 1998 is het terrein binnen de singel inclusief de opstallen in erfpacht uitgegeven aan de Stichting Rhyngheest. Deze stichting zal de restauratie van het interieur voltooien, waarna het huis weer bewoond zal gaan worden.

Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding van de onderdelen aangegeven. De buitenplaats wordt aan de west- en oostzijde begrensd door wei- annex bouwlanden, aan de noordzijde door de Oude IJssel en aan de zuidzijde door de Landfortseweg.

Waardering

De HISTORISCHE BUITENPLAATS LANDFORT is van algemeen cultuur-, architectuur- en tuinhistorisch belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege het in oorsprong 17de-eeuwse hoofdgebouw, dat rond 1823 zijn huidige Duits barokke uiterlijk heeft gekregen;
- vanwege de gaaf bewaarde eenheid van het vroeg-19de-eeuws huis met park in landschapsstijl;
- vanwege de aanleg in landschapsstijl naar ontwerp van de tuinarchitect J.D. Zocher jr.;
- vanwege de visuele samenhang tussen de complexonderdelen.

Monumentnummer*: 512220

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 januari 2005
Kadaster deel/nr: 82896/133

Monumentnaam**

Landfort

Complexnummer

512219

Complexnaam

Landfort

Woonplaats*

Megchelen

Gemeente*

Oude IJsselstreek

Provincie*

Gelderland

Straat*

Landfortseweg

Nr*

4

Toev.*

Postcode*

7078 BT

Woonplaats*

Megchelen

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Gendringen

Sectie*

I

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1338

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 1

HOOFDGEBOUW (Landfort). Het in oorsprong 17de-eeuwse hoofdgebouw is tussen 1825 en 1827 (zie herdenkingsstenen) met twee kwartronde vleugels uitgebreid en in landelijke Duitse classicistische stijl verbouwd naar ontwerp van de architect J.T. Übbing uit Anholt. De 17de-eeuwse kern wordt gevormd door de muren, de eikenhouten balklagen van moer- en kinderbinten waarbij de moerbinten ondersteund worden door geprofileerde consoles en de gaaf bewaarde eikenhouten spantenkap met telmerken. Het huis met de naar achteren gebogen vleugels bestaat uit twee bouwlagen en een attiek onder een met gesmoorde Hollandse pannen gedekt samengesteld schilddak. Het middendeel heeft dakkapellen met fronton, hoekschoorstenen en een bekroning van een klokkentorentje met wijzerplaat en smeedijzeren windvaan. De vier hoeken van de gevels zijn bekroond door stenen pinakels. De symmetrisch ingedeelde, geel gepleisterde gevels worden bekroond door een kroonlijst en geleed door wit gepleisterde pilasters en in rechthoekig geprofileerde vensteromlijstingen gevatte zes- en vierruits Empire-vensters met drieruits rondboog bovenlichten waarin gebogen roeden. De voorgevel van elf vensterassen heeft in het midden een iets vooruitspringende, door Ionische pilasters gelede ingangspartij bekroond door een fronton met wapenschild. De toegang wordt gevormd door een in een rondboognis gesitueerde dubbele paneel deur met rondboog bovenlicht (gebogen roedenverdeling) gevat in een omlijsting van twee zuilen met houten kapitelen die een kroonlijst dragen. Boven de deur een, eveneens in een rondboog nis gevat, vierruits venster met rondboog

bovenlicht. Aan weerszijden van de deur staat een naar buiten gebogen ijzeren sierhekje en langs de gevel drie hardstenen palen op een rij die middels schakelkettingen aan elkaar verbonden zijn. De achtergevel van dertien vensterassen heeft in het midden een iets vooruitspringende, door Ionische pilasters gelede ingangspartij met centraal een dubbele glasdeur met rondboog bovenlicht geflankeerd door twee vrijstaande zuilen die een half rond balkon dragen met stenen balusters. De zuilen staan op een half rond natuurstenen bordes van drie treden. In de ronding van de linkervleugel bevindt zich een openslaande tuindeur (oorspronkelijk drie openslaande tuindeuren) naar het bordes met stenen balusters; in de ronding van de rechtervleugel bevinden zich drie zesruits vensters (oorspronkelijk drie openslaande tuindeuren waarachter de oranjerie). De zijgevels kennen een regelmatige vensterindeling, die deels blind is uitgevoerd. INWENDIG 17de-eeuwse kelders met ton- en kruisgewelven en de reeds genoemde 17de-eeuwse kap en balklagen.

Waardering

HOOFDGEBOUW (Landfort) is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als een van de weinige voorbeelden van historiserende Duitse classicistische architectuur in Nederland;
- als voorbeeld van een werk uit het oeuvre van architect J.T. Ubbing;
- vanwege de gaaf bewaarde 17de-eeuwse elementen zoals de kelders, balklagen en de eikenhouten kap met telmerken;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis

Monumentnummer*: 512223

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 januari 2005
Kadaster deel/nr: 82897/35

Complexnummer

512219

Complexnaam

Landfort

*Woonplaats**

Megchelen

*Gemeente**

Oude IJsselstreek

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Landfortseweg

*Nr**

4

*Toev.**

*Postcode**

7078 BT

*Woonplaats**

Megchelen

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

*Sectie**

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

Gendringen

I

1369

Gendringen

I

1316

Gendringen

I

86

Gendringen

I

1368

Gendringen

I

535

Gendringen

I

561

Gendringen

I

87

Gendringen

I

1366

Gendringen

I

1338

Gendringen

I

1370

Gendringen

I

532

Gendringen

I

1367

Gendringen

I

1510

Gendringen

I

1512

Gendringen

I

1513

Gendringen

I

1544

Gendringen

I

1545

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 2

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. In structuur en deels in detail gaaf bewaarde parkaanleg in landschapsstijl waartoe aan het eind van de 18de eeuw een eerste aanzet is gegeven met een slingerbosje, het zogenaamde 'Schipbosch'. Rond 1823 heeft de architect J.T. Ubbing de aanleg in delen verlandschappelijk waarvan de meanderende waterloop en het parallel daaraan lopende slingerpad, die het huis met het 'Schipbos' ten zuidwesten van het huis aan elkaar verbindt, resteert. Het Schipbos bestaat uit een kleine bospartij met veel taxusaanplant en kronkelpaden. Dit bosje dankt zijn naam aan een verhoging die thans vrijwel geheel is afgevlakt (bijschrift tekening Ubbing 1823 'aanhoogte welke als een schip in 't water formeert '). Aan de zuidwest- en zuidoostzijde wordt de buitenplaats begrensd door een pad met deels dubbele laanbeplanting. Deze aanleg is reeds op een tweede kaart van Ubbing (1825) weergegeven. In de loop van de 19de eeuw is de aanleg door de tuinarchitect J.D. Zoicher jr. in late landschapsstijl gewijzigd, zoals thans nog aanwezig (de ontwerptekening is bewaard gebleven). In het uitgevoerde ontwerp zijn de rechtlijnige landbouwgronden tot ovalen en ellipsvormen gecreëerd en opgenomen in het parklandschap. De tuin- en parkaanleg is te onderscheiden in een parkdeel in de directe omgeving van het huis gelegen binnen de singel met ten zuiden daarvan het parkbos en ten westen daarvan akkers, weilanden en productiebossen. Deze laatste twee delen worden van elkaar gescheiden middels een oprijlaan, die met een flauw verlopende bocht naar het huis leidt dat haaks op de laan is georiënteerd. Vanaf de laan zijn open zichten in noordelijke en westelijke richting over de weilanden met randbeplanting en boomgroepen (veel nieuwe aanplant), terwijl de zuid- en oostkant van de laan een vrij gesloten beeld biedt van het parkbos. Vlakbij het huis, voor het reeds afgebroken koetshuis annex paardenstal en tuinmanswoning, ligt een eenvoudige rechtlijnige aanleg rondom een rechthoekige visvijver als restant van een formele aanleg. Hier was ook de moestuin gesitueerd oorspronkelijk met een tuinmuur en kas (thans niet meer aanwezig). Het huis is gesitueerd op een eiland waarvan de gracht in slingervorm vergraven is. Het terrein is ingericht met oude en exotische bomen zoals Chinese vleugelnoot, moerascypres en links voor het huis een plataan (ca. 300 jaar). Vanaf de toegangsbrug is het zicht op de voorgevel van het huis geconcentreerd wat bewerkstelligd wordt door de coulissenwerking van de dichte randbeplanting. Links achter bossages staat een duiventil verscholen, die in de rondgaande wandeling langs de buitenzijde van de buitenplaats een markant element vormt. Achter het huis ligt een gazon met enkele solitairen en centraal een grote boomgroep. Op oude foto's is te zien dat op het gazon ronde bloembedden lagen. Dit deel heeft een open karakter door de zichtassen die in noordoost- en zuidoostwaartse richting zijn uitgespaard. Terzijde van het huis staat een thans (1999) in vervallen staat verkerend prieel waarvandaan men een mooi zicht op de aanleg heeft. Aan de slingerende gracht lag een botenhuis. Vanaf de oostpunt van het eiland loopt het reeds genoemde slingerpad naar het Schipbos, dat aan de westzijde wordt geflankeerd door een langwerpige weiland dat zich vernauwt en verwijdt. Het grafeiland in de zuidwesthoek van de aanleg vormde oorspronkelijk het middelpunt van een lobbenvormig padenstelsel, maar door het verdwijnen van paden is het eiland meer op zichzelf komen te staan.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Landfort is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als representatief voorbeeld van een deels in structuur en deels in detail gaaf bewaard gebleven tuin- en parkaanleg in landschapsstijl dat vanaf de eerste aanzet aan het eind van de 18de eeuw door de tuinarchitect J.D. Zoicher jr. in de 19de eeuw is vervolmaakt;

- als voorbeeld van een van de weinige buitenplaatsen in Gelderland met een familiebegraafplaats gelegen op een eilandje;
- vanwege de aanwezigheid van ontwerptekeningen van de architect/ontwerper T.J. Ubbing uit 1823 en 1825 en een ontwerptekening van de definitieve situatie van de tuinarchitect J.D. Zocher jr.;
- vanwege de aanwezigheid van exotische bomen daterend uit de tijd van de aanleg in landschapsstijl;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 512224

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 januari 2005
Kadaster deel/nr: 82896/182

Complexnummer

512219

Complexnaam

Landfort

Woonplaats*

Megchelen

Gemeente*

Oude IJsselstreek

Provincie*

Gelderland

Straat*

Landfortseweg

Nr*

4

Toev.*

Postcode*

7078 BT

Woonplaats*

Megchelen

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Gendringen

Sectie*

I

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1338

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 3

TOEGANGSBRUG. Voor het huis ligt een massief geproportioneerde kettingbrug gesigeneerd met 'AL 1903' en opgebouwd uit steen, hout en ijzer. De brug wordt gedragen door twee gemetselde, gecementeerde brughoofden deels voorzien van blokverdeling waartussen een houten brugdek met houten onderstel in vakwerk. Op de brughoofden staan gecementeerde bakstenen pijlers met gietijzeren afdekplaten. Tussen de pijlers hingen oorspronkelijk kettingen. Van de brug is een ontwerptekening bewaard.

Waardering

TOEGANGSBRUG is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege het materiaalgebruik, namelijk een combinatie van ijzer, steen en hout;
- vanwege de robuuste vormgeving;
- als markering van de toegang tot de buitenplaats;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registregegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Brug(L)

Monumentnummer*: 512225

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 januari 2005
Kadaster deel/nr: 82897/6

Complexnummer

512219

Complexnaam

Landfort

*Woonplaats**

Megchelen

*Gemeente**

Oude IJsselstreek

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Landfortseweg

*Nr**

4

*Toev.**

*Postcode**

7078 BT

*Woonplaats**

Megchelen

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Gendringen

*Sectie**

I

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1338

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 4

DUIVENTOREN. Terzijde van het huis staat een in oorsprong negentiende-eeuwse bakstenen duiventoren (ca.1825), die in WOII grotendeels is verwoest. De op achthoekige grondslag opgetrokken duiventoren is oorspronkelijk gepleisterd en in Moorse stijl met gotische vensters en een klokvormige bekroning gebouwd naar een ontwerp toegeschreven aan de architect J.T. Ubbing. De ontwerptekening is bewaard gebleven. De toren functioneert als folly binnen de tuinaanleg.

Waardering

De DUIVENTOREN is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de oorspronkelijke architectonische vormgeving in Moorse stijl;
- als voorbeeld van folly binnen de tuinaanleg;
- als karakteristiek en ornamenteel onderdeel van een buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Monumentnummer*: 512226

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 januari 2005
Kadaster deel/nr: 82896/119

Complexnummer

512219

Complexnaam

Landfort

*Woonplaats**

Megchelen

*Gemeente**

Oude IJsselstreek

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Landfortseweg

*Nr**

4

*Toev.**

*Postcode**

7078 BT

*Woonplaats**

Megchelen

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Gendringen

*Sectie**

I

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1338

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 5

TUINMUUR MET KAS EN VERANDA.

Tegen de zijgevel van het huis is aan het einde van de negentiende of aan het begin van de twintigste eeuw een bakstenen tuinmuur gebouwd met aan de zuidzijde een kas en een veranda (thans in vervallen staat) en aan de achterzijde schuurtjes. De kas staat op een bakstenen voet waarop een ijzeren geraamte met zuiltjes op de hoeken en een lessenaarsdak met geornamenteerde daklijst. De aansluitende veranda eveneens met een lessenaarsdak met geornamenteerde daklijst.

Waardering

De TUINMUUR MET KAS EN VERANDA is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege het materiaal gebruik, namelijk ijzer;
- vanwege de doelmatige vormgeving met decoratieve elementen;
- als karakteristiek en functioneel onderdeel van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Tuinmuur

Monumentnummer*: 512227

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 januari 2005
Kadaster deel/nr: 82886/124

Complexnummer

512219

Complexnaam

Landfort

*Woonplaats**

Megchelen

*Gemeente**

Oude IJsselstreek

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Landfortseweg

*Nr**

4

*Toev.**

*Postcode**

7078 BT

*Woonplaats**

Megchelen

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Gendringen

*Sectie**

I

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1317

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 6

BRUG. Over de singel aan de oostzijde ligt een ijzeren brug uit 1872 vervaardigd in een ijzergieterij te Isselburg. De brug wordt gedragen door bakstenen brughoofden en twee gietijzeren jukken in de vorm van zuiltjes. Het gebogen onderstel van ijzeren balken en de leuning zijn bewaard gebleven, doch het brugdek is grotendeels verdwenen evenals de balustrade in siersmeedwerk met drie slanke balusters waarop schaalbekroning. De ontwerptekeningen zijn bewaard gebleven.

Waardering

De BRUG is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege het materiaalgebruik, namelijk ijzer;
- vanwege de oorspronkelijk rijk gedecoreerde vormgeving;
- als functioneel onderdeel voor de rondwandeling binnen de tuin- en parkaanleg.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Brug(L)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument